

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Exponitur status quæstionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ARTICULUS I.

Unde Conscientia sit vera & recta?

SUMMARI A.

1. Conscientia dirigens honestatem operationis moralis debet esse certa tanquam actus prudentia.
2. Et participatio legis Divinae.
3. Ad hoc sufficit certitudo moralis.
4. Quam aliqui desumunt ab objecto.
5. Alii verius per habitudinem ad appetitum rectum.
6. Dupliciter considerari potest iudicium conscientiae.
7. Primum dictamen rationis unde habeat suam rectitudinem?
8. Enuntiatio ut speculativa habet veritatem ex objecto, non ut practica.
9. Imò habet etiam in practica, sed ut considerata in esse regulabilis.
10. Ex quo non sequitur circulus vitiosus.
11. Conscientia invincibiliter erronea est nihilominus recta.

§. I.

Exponitur status questionis.

1. Quidquid in humana operatione honestum, aut virtuosum est, à prudentia omnium virtutum directrice regulatur, ideoque necesse est, ut illa conscientia, quæ proximè dirigit honestatem operationis moralis, sit infallibiliter recta, vera, & certa certitudine tam objectivâ, seu ex parte objecti, ut nempe illud sit licitum, quod dicitur licitum; quàm formali, excludente omnem formidinem oppositi ex parte assensûs; siquidem prudentia seu virtus intellectualis, quâ anima verum dicit affirmando, aut negando, juxta Philos. in 6. Eth. requirit actum & objectum certum, ne cum opinione confundatur: sed conscientia, quæ est proxima regula actus liciti & honesti, est actus prudentiæ: ergo debet esse certa & vera.
2. Præterea conscientia recta est participatio legis Divinæ, & ab illa tanquam à sua causa exemplari derivata & exemplata; juxta illud Psal. 4. Signatum est super nos lumen vultûs tui Domine. In quæ verba Doct. Angel. Quasi diceret lumen rationis, quod in nobis est, in tantum nobis potest ostendere bonâ, & nostram voluntatem regulare, in quantum est lumen vultûs tui, id est, a vultu tuo derivatum. Atqui regula exemplata debet esse conformis suæ regulæ exemplanti: cum ergo regula exemplaris Divinæ legis sit infallibilis, vera, & certa, talis etiam est conscientia recta.
3. Certitudo tamen ista ad prudens rectæ conscientiæ dictamen requisita, non debet esse logica, physica, aut metaphysica; ita ut inspectis omnibus rationibus impossibile sit rem aliter se habere, sed moralis, ut nempe attentis hominum moribus, usu, consuetudine, iisque, quæ ut plurimum eveniunt, vix sit possibile rem aliter se habere, quamvis juxta communes rationes res seculis accidere, aut de factò aliquando, sed rarò aliter accidat. Ita attestatio publici Notarii, vel proprii Parochi in scripto parit certitudi-

nem moralem, quia, licet utique non repugnet, ipsum falsum dicere, tamen Notarius ut testis publica, & Parochus ut Pastor animarum ad attestandum in re gravi requisiti, fallere & mentiri non præsumuntur. Hanc moralem certitudinem conformiter ad mentem Philos. in 1. Eth. c. 1. agnovit & requisivit in moralibus Doct. Angelicus in 2. 2. q. 60. a. 3. ad 1. dicens: In humanis actibus invenitur aliqua certitudo, non quidem sicut in demonstrativis, sed secundum quod convenit tali materiæ.

Hinc verò exoritur dubium, undenam petenda sit veritas, & rectitudo conscientia? Pluribus quos citat Ildefons. Casaraug. q. 19. disp. 109, videtur esse desumenda ab objecto: nam omnis iudicii enuntiativi veritas sumitur per ordinem ad objectum; ex eo enim, quod res est, vel non est, enuntiatio redditur vera vel falsa, absolute pronuntiat Aristot. l. 1. perihem. c. 8, sed conscientia est quoddam iudicium enuntiativum: ergo.

Nec refert, quòd sit practicum, nam etiam in medicina, Philosophia morali, Theologia [quæ formaliter non tantum est speculativa, sed etiam practica] veritas enuntiationis delimitur per habitudinem seu conformitatem ad res. Hæc tamen opinio non potest subsistere; nam qui operatur ex conscientia in vincibiliter erronea, rectè, honestè, virtuosè operatur: ergo etiam ex prædicti dictamine Conscientiæ rectæ operatur: atqui istud dictamen non est conforme objecto; dicitur enim, objectum esse licitum & consonum legi æternæ, vel etiam à lege præceptum, quod tamen à parte rei est illicitum, dissonum legi æternæ, & ab illa prohibitum: ergo rectitudo conscientiæ non semper accipi potest ex conformitate ad objectum. Antecedens ex communis Theologorum sententia est certum, saltem in conscientia errante ex invincibili ignorantia facti: ita enim honestè, justè & laudabiliter Jacob accessit ad Liam, quam invincibili errore deceptus existimabat esse suam.

§ II.

Sententia desumens rectitudinem conscientia ab appetitu recto.

Aliorum igitur verior sententia est, veritatem & rectitudinem conscientia non esse desumendam per habitudinem ad objectum, sed ad ipsas res, sed per habitudinem ad appetitum rectum. Ita Aristot. l. 6. Eth. c. 2. dicens: *Altera mentis veritas est consentanea appetitui recto.* Quem exponens Doct. Angel. lect. 2. Bonum, licet, prout, practici intellectus non est veritas absoluta, sed veritas consequenter se habens, id est, consentanea ad appetitum rectum. Et in 1. 2. q. 111. a. 1. ad 2. In his autem, quæ sunt ad finem, rectitudo rationis consistit in conformitate ad appetitum suum debiti.

Ratio petitur ex differentia, quæ est inter iudicium speculativum & practicum; nam veritas iudicii